

Ульянченко Юрій Олександрович,

*д. держ. упр., проф., професор кафедри економічної політики та менеджменту,
ХарPI НАДУ, м. Харків
ORCID 0000-0003-2770-8685;*

Єфанов Володимир Анатолійович,

*к. е. н., доц., доцент кафедри логістики та виробничого менеджменту,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми
ORCID 0000-0002-2004-1470;*

Бага Лілія Григорівна,

*к. е. н., доц., доцент кафедри економічної теорії,
Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, м. Харків
ORCID 0000-0001-5574-2931*

УДК 338.24:502.56/.568

doi:10.34213/db.19.01.01

СТРУКТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Зроблено аналіз еволюції поняття аграрний сектор та проведено оцінку специфіки його функціонування в рамках концепції сталого розвитку. Наведено різні підходи до оцінки структури аграрного сектору економіки. Оцінено взаємозв'язок понять “аграрний сектор економіки” та “сільські території”. Визначено, що поняття вони взаємодоповнюють одне одного через те, що аграрний сектор економіки у просторовому плані розміщується переважно на сільських територіях. Розвинуто ідею багатофункціональності розвитку сільського господарства в контексті еволюції сільських територій. Розглянуто перспективи формування стійкого розвитку аграрного сектору з позиції створення сталих умов існування сільських територій.

Ключові слова: сільське господарство; аграрний сектор; сталість розвитку; ефективність; аграрна політика; місцеве самоврядування; сільські території.

Постановка проблеми Саме існування терміна “АПК” свідчить про те, що між аграрним й індустріальним (промисловим) сектором межа є досить умовною. АПК є єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що охоплює низку галузей спеціалізованих на виробництві продовольства. До структури сучасного українського АПК входять такі складові: по-перше, власне саме сільське господарство, центральна, ядерна ланка АПК; по друге, система забезпечення сільського господарства різним устаткуванням і засобами виробництва: комбікормова, мікробіологічна промисловості, сільськогосподарське машинобудування, виробництво мінеральних добрив і хімікатів, сільське будівництво; по-третє, заготівля, збереження й переробка сільськогосподарської продукції як то харчова, м'ясомолочна, борошномельно-круп'яна, та такі допоміжні галузі, як транспортування, зберігання та реалізація

сільськогосподарської продукції, торгівля і громадське харчування. Ці складові об'єднуються в різного роду агропромислові об'єднання, агрокомбінати, агрофірми, асоціації, виробничі й науково-виробничі системи тощо [4]. Дослідження специфіки розвитку аграрного комплексу вимагає постійного оновлення, адже це динамічна, змінювана складна система.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі набули широкого поширення такі терміни, як аграрна сфера, аграрний сектор, сільський сектор, агропромисловий сектор (АПК). Ці категорії призначені для зображення поєднання територіального та галузевого аспекту в розрізі соціально-виробничих та екологічних функцій. Якщо не вдаватися до детального визначення цих понять, то можна зазначити, що зазначені терміни зображають систему, яка характеризується наявністю базової галузі, навколо якої формується певне середовище, а саме сільське, що зумовлює специфіку її суспільних функцій, рівня, умов, способу життя населення [14, с. 30]. Так, галузевий аспект переважає під час використання дефініцій аграрний сектор, аграрна сфера, а територіальний – сільський сектор, сільська сфера, з чим ми погоджуємося. Н. Т. Гончарук визначає аграрний сектор економіки як сукупність взаємопов'язаних галузей сільського господарства і функціонально пов'язаних обслуговуючих формувань, які задовольняють потребу в продуктах харчування і сировини для переробної промисловості [7].

До системи аграрного сектора економіки, крім сільськогосподарських підприємств, вона включає також заклади аграрної освіти, наукові, науково-дослідні установи та центральні і місцеві органи управління аграрним сектором економіки [7, с. 21–22]. На думку І. Г. Сурай, у широкому розумінні аграрний сектор економіки охоплює всі підприємства України незалежно від форми власності і організаційно-правової форми, що виробляють сільськогосподарську продукцію й продукти її первинної переробки, та пов'язані з ними обслуговуючі підприємства, а також організації (установи), що здійснюють розробку та реалізацію державної аграрної політики. У вузькому розумінні його розглядають тільки як сектор економіки, що охоплює всі

підприємства, що виробляють сільськогосподарську продукцію, здійснюють її первинну переробку, та обслуговують зазначені процеси. Вона спеціально наголошує на необхідності розмежування понять “агропромисловий комплекс” і “аграрний сектор економіки” [16].

Аналізуючи поняття “аграрний сектор економіки” не можна обійти увагою й поняття “сільські території”, про розвиток яких останнім часом так багато пишеться й говориться (Є. І. Бойко [5], А. В. Лісовий [12], І. В. Прокопа [15], О. І. Павлов [13] та ін.). Взаємозв’язок зазначених понять проявляється уже в тому, що аграрний сектор економіки у просторовому плані розміщується переважно на сільських територіях, подібно до того, як індустріальний та інформаційний на територіях міст. Хоча про повну тотожність тут мова йти не може, оскільки частина елементів, що входить до аграрного сектору економіки можуть розміщуватися в містах.

Мета статті – оцінка специфіки еволюції поняття аграрний сектор та проведення структурних досліджень його функціонування в рамках концепції сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Історична тенденція розвитку аграрного сектору економіки полягає в тому, що навколо ядра тваринництва й землеробства почали все більше розбудовуватися харчова й переробна промисловість, сільськогосподарське машинобудування, аграрна освіта й наука тощо. При цьому, якщо зайнятість в землеробстві й тваринництві з кожним кроком науково-технічного прогресу зменшувалася, то в інших підструктурах АПК вона навпаки збільшувалася.

Ще одне поняття, яке потрібно співставити з поняттям “аграрний сектор економіки” це поняття “сільське господарство”. Попри те, що “аграрний” у перекладі з латини буквально означає “сільськогосподарський, земельний” і формально ці терміни можна вважати синонімами й досить часто ці слова вживаються як синоніми, але сьогодні їх значення в науковій термінології еволюціонували так, що “аграрний сектор економіки” є ширшим поняттям ніж “сільське господарство”. Зокрема, у ст. 32 розд. II Договору про заснування

Європейської Спільноти щодо питання здійснення спільної сільськогосподарської політики зазначається, що “спільний ринок охоплює сільське господарство та торгівлю сільськогосподарською продукцією”, де під останньою розуміється “продукція, вирощена на землі, продукти тваринництва та рибальства, а також продукти первинного обробітку, безпосередньо пов’язані з цією продукцією” [8, с. 56].

У Законі України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року”, як уже йшлося вище, наголошується, що “основні засади” поширюються на аграрний сектор економіки, до якого віднесені сільське та рибне господарство, харчова промисловість і перероблення сільськогосподарських продуктів, а також на аграрну науку і освіту, соціальну сферу села, їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення [9]. Нерідко до аграрного сектору економіки, окрім сільського господарства, відносять також лісове господарство. Крім того, вже усталилося також вживати й термін “аграрне лісництво”, “аграрний лісовий фонд” тощо.

Такі промислові складові АПК, як то виробництво агротехніки, переробна промисловість, аграрна освіта та наука зазвичай розташовуються в містах. Знову ж таки частина населення та інших елементів інфраструктури, які знаходяться на сільських територіях, можуть бути безпосередньо не задіяними в сільськогосподарському виробництві. Вони можуть або обслуговувати останнє (заклади освіти, культури, охорони здоров’я, побутового обслуговування населення тощо), а то й діяти самостійно, як, наприклад, сфера агротуризму.

Поняття “сільські території” визначається як багатофункціональне просторове утворення, що складається з виробничо-господарського комплексу, соціальної й виробничої інфраструктури, людського капіталу, природно-ресурсного потенціалу, села та власне території як просторового базису [13].

Останнім часом все більше науковців звертає увагу на застарілість підходу до розвитку сільських територій крізь призму оцінки виконання ними виключно продовольчої функції і сприйняття їх тільки як просторової бази

агровиробництва. Все більше уваги до себе привертає концепція багатофункціонального розвитку села, яка була розроблена ще на початку 1990-х рр. [10].

Одними із форм розширення функціонального спектру сільських територій є агротуризм. Н. В. Липчук розглядає його як “стратегію вертикальної диверсифікації селянських господарств, в якій вироблена продукція в сільському господарстві набуває додаткової вартості, задовольняючи тим самим ширші потреби і вимоги споживачів” [11].

Цінність агротуризму посилюється тією обставиною, що йому притаманна сезонність діяльності у сфері сільгоспвиробництва, однак основна частка клієнтів припадає якраз на зимові місяці, що добре узгоджується із сільськогосподарською діяльністю. Тому агротуризм є одним із найбільш перспективних напрямів диверсифікації селянських господарств і має стати складовою регіональних програм розвитку села і сільського господарства в Україні. З боку держави у даному випадку потрібне законодавче обґрунтування такої діяльності та інформаційно-промоційне її забезпечення [11].

Окрім територіального окреслення, виокремлення аграрного сектору економіки в суспільстві можливе в аспекті людського виміру, оскільки його людську основу становить така соціальна група як селянство (рис. 1). Тому державна аграрна політика повинна набути не лише рис екозбереження, але й людиноцентризму. Проявом останнього повинна стати розбудова соціальної інфраструктури сільських територій. Соціальна інфраструктура села, на думку С. І. Бондар, включає утворення, які, по-перше, сприяють комунікації та розвитку інформаційної свідомості (транспортне сполучення, зв’язок, інформаційне забезпечення), по-друге, підвищують якість життя, соціальна інфраструктура забезпеченість житлом, водопостачання, газифікація, електромережі, торгівля, побутове обслуговування тощо), по-третє – забезпечують фізичний та духовний розвиток людини (освіта, культура, охорона здоров’я тощо) [6].

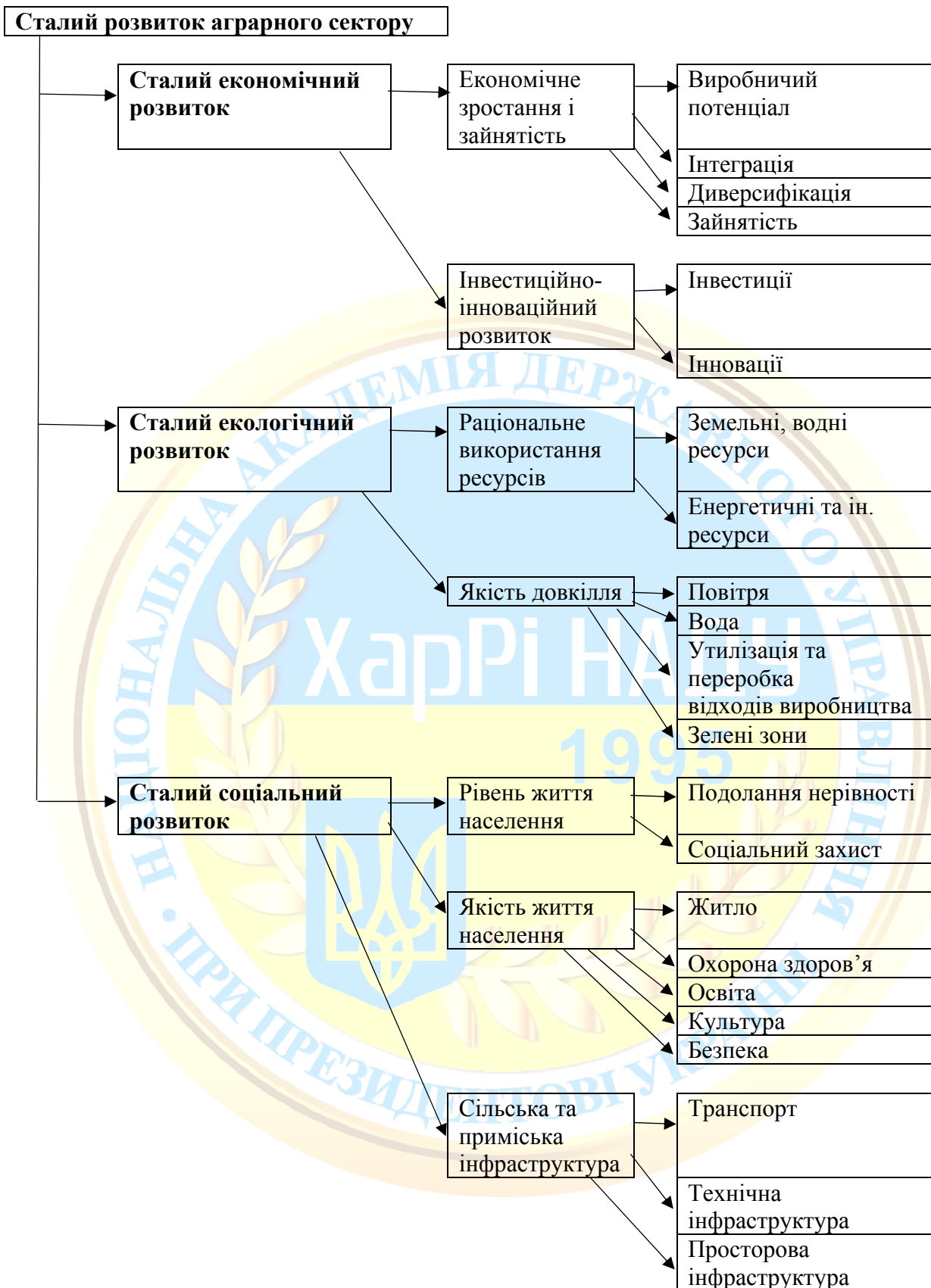

Рис. 1. Структурно-логічна схема сталого розвитку аграрного сектора економіки

Джерело: дослідження автора.

Важливість розвитку соціальної інфраструктури села зумовлена тим, що

ускладнення аграрної економіки внаслідок науково-технічного прогресу спричиняє зростання ролі людського фактора і, відповідно, посилює значимість елементів сільських територій, які безпосередньо не приймають участі в процесі сільгоспвиробництва. Однак ці елементи впливають на хід виробництва та на відновлення робочої сили. Досвід переконливо свідчить, що забезпечення сільських працівників засобами і послугами соціального призначення відіграє важливу роль в господарській діяльності аграрних підприємств. Але, на жаль, умови життя та рівень соціального обслуговування сільського населення не відповідають вимогам сьогодення і значно відстають від забезпечення жителів міста, що є одним із важливих чинників міграції селян у міста [6].

Світоглядні засади державного управління аграрним сектором від концептуалізації у структурі державно-управлінської свідомості феномену аграрного сектору, визначення його меж в контексті суспільства, його складових, структури та функцій, узагальнення наукових дефініцій дало змогу констатувати, що під поняттям “аграрний сектор” у широкому сенсі усталилося розуміти сільське господарства разом з формуваннями продовольчої та переробної промисловості, заклади аграрної освіти й науки, центральні і місцеві органи управління аграрним сектором економіки. У вузькому розумінні його розглядають лише як сектор економіки де виробляють сільськогосподарську продукцію та здійснюють її первинну переробку [3; 8].

Як наголошує І. Архипенко, виокремлення аграрного сектору економіки в структурі суспільного життя не є ні абсолютно чіткими, ні раз і назавжди усталеними ні в соціальному, ні в економічному, ні в територіальному вимірі. Міжсекторальні межі суспільства є об’єктивно розмитими і динамічними [4].

Сталий розвиток в аграрному секторі визначається як інтегрована система виробничої практики рослинництва й тваринництва, що має додаткові характеристики в довгостроковій перспективі:

- задовольнити суспільство харчовими продуктами;
- знизити рівень забруднення навколишнього середовища та підвищити якість природних ресурсів, від яких залежить сільськогосподарське виробництво;

– забезпечити найбільш ефективне використання невідновлюваних і внутрішньогосподарських ресурсів;

– підтримувати економічну життєздатність аграрного виробництва;

– підвищити якість життя для сільськогосподарських товаровиробників і суспільства в цілому [2].

Основні тенденції в галузі сільського господарства та аграрного виробництва задають країни-члени ЄС. Для об'єднання зусиль у подоланні спільних проблем проводиться Спільна аграрна політика (САП). З огляду врегулювання нагальних проблем важливим є документ “Спільна аграрна політика до 2020 року: продовольство, природні ресурси та територіальні зміни – виклики майбутнього”, оприлюднений Комісією Європейського Парламенту в листопаді 2010 р. Згідно з цим документом цілями САП до 2020 р. є:

1. Життєздатне виробництво харчових продуктів.
2. Стале управління природними ресурсами й боротьба зі зміною клімату.
3. Збалансований територіальний розвиток [1].

С. Г. Черемісіна наголошує на тому, що завдяки відносно неточному перекладу з англійської мови поняття “Sustainable development” була внесена плутанина в трактування поняття “стійкості”. Існує декілька видів стійкості. Існує “стійкість” з позицій виживання людства і “стійкість” з позицій забезпечення позитивного тренда нерівномірного (з прискореннями і уповільненнями) соціально-економічного і технічного розвитку.

Тому виявляється, що під стійким розвитком сільського господарства можна розуміти як стійкість в сенсі економічного і технічного розвитку, нарощування виробництва, підвищення його ефективності, так і стійкість в сенсі забезпечення збалансованого з позицій природно-ресурсних можливостей розвитку. Це далеко не одне і те ж, хоча дуже воно значною мірою взаємозв'язане [20, с. 6].

Крім того, саме поняття “сільське господарство” нині дехто починає трактувати ширше, ніж раніше. Історично склалося, що під сільським господарством розуміється лише виробництво, пов'язане з використанням землі

і тварин. Проте ситуація змінилася. На сільських територіях, у сільських поселеннях існує достатньо складна інфраструктура з електричними мережами, дорогами, об'єктами комунального обслуговування і тому подібне. Діють будівельні та інші підприємства й організації.

Необхідно переосмислити деякі поняття, що склалися, і терміни. На нашу думку, під сільським господарством слід розуміти також всі сфери виробництва, що функціонує на сільських територіях. Господарство, що пов'язане з використанням землі і тварин – це аграрне виробництво. Нарощування обсягів виробництва пов'язане з платоспроможним попитом, а він, як відомо, не має властивості постійного зростання. Номенклатура аграрного виробництва змінюється досить неістотно [20, с. 7].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Якщо ми вводимо розширене поняття сільського господарства, то поняття “стійкий розвиток сільського господарства” навряд чи відрізнятиметься від поняття “стійкий розвиток сільських територій”. Оскільки під стійким розвитком будь-якого господарюючого суб'єкта, сукупності суб'єктів господарювання ми розуміємо їхній економічний і технічний розвиток, то варто взагалі відмовитися від використання словосполучення “стійкий розвиток сільського господарства”. Стійкість розвитку аграрного виробництва на видимому часовому інтервалі бачиться тільки в підвищенні його ефективності.

Список використаних джерел

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions the CAP towards 2020: Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future. Brussels, 2010. 672 p.
2. Food, agriculture, conservation and trade act. *US Congress Papers, Title XVI, Research, Subtitle A, Section*, 1990. 1602 p.
3. Андрійчук В. Г., Зубець М. В., Юрчишин В. В. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. Київ : Аграрна наука, 2005. 140 с.
4. Архипенко І. “Аграрний сектор економіки” та “державна аграрна політика” як наукові поняття у структурі світогляду суб'єктів державного управління. *Держава і ринок*. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/3/03.pdf> (дата звернення: 04.03.2019).
5. Бойко Є. І., Залуцький І. Р., Притула Х. М., Крупін В. Є., Важинський Ф. А. Розвиток сільських територій (стан, проблеми, перспективи) / НАН України, Ін-т регіон. дослідж. Львів, 2011. 62 с.
6. Бондар С. І. Розвиток соціальної інфраструктури села в ринкових умовах : автореф.

дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02. Харків, 2005. 19 с.

7. Гончарук Н. Т., Серьогін С. М. Кадри аграрного сектора економіки України: формування і розвиток. Дніпропетровськ : ДРІДУ УАДУ, 2003. 166 с.

8. Домбровський С. Ф., Тараненко Л. С. Державне управління сільським господарством в Україні (правові аспекти) : навч. посіб. Хмельницький : Вид-во Хмельницьк. ун-ту упр. та права, 2010. 397 с.

9. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. *Голос України*. 2005. (16 листоп.).

10. Ігнатенко М. М. Українське село: соціально-економічні зміни (1991 – 2008 рр.) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01. / Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2010. 42 с.

11. Липчук Н. В. Передумови розвитку агротуризму. *Вісник Львів. держ. аграр. ун-ту: Економіка АПК*. 2007. № 14 (1). С. 129–132.

12. Лісовий А. В. Державне регулювання розвитку сільських територій: теорія, методологія, практика : автореф. дис... д-ра екон. наук / Нац. наук. центр “Ін-т аграр. Економіки” УААН. Київ, 2009. 32 с.

13. Павлов О. І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель : монографія / Ін-т аграр. економіки. Одеса : Астропринт, 2009. 344 с.

14. Попова О. Сталий розвиток агросфери України: політика і механізми / НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. Київ, 2009. 352 с.

15. Прокопа І. Сільські території України: дослідження і регулювання розвитку. *Економіка України*. 2007. № 6. С. 50–59.

16. Сурай І. Поняття державного управління аграрним сектором економіки України. *Збірник наукових праць НАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева*. Київ : Вид-во НАДУ, 2003. Вип. 2. С. 259–270.

17. Ульянченко Ю. О. Формування кластерів як засіб сталого соціально-економічного розвитку регіону. *Теорія та практика державного управління*. 2011. № 4 (35). С. 1–7.

18. Ульянченко Ю. О. Методологічні засади формування кластерної політики в умовах глобалізації. *Державне будівництво*. 2010. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua> (дата звернення: 04.03.2019).

19. Ульянченко Ю. О. Концептуальні підходи до державного регулювання розвитку кластерів. *Актуальні проблеми державного управління*. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2010. № 2 (38). С. 190–197.

20. Черемісіна С. Г. Теоретичні аспекти розвитку сільськогосподарських підприємств і сільських територій. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/57083/5/Cheremisina_development1.pdf (дата звернення: 04.03.2019).

References

1. Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions The CAP towards 2020 (2010): Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future. Brussels.

2. Food, agriculture, conservation and trade act. (1990). *US Congress Papers, Title XVI, Research, Subtitle A, Section*.

3. Andrijchuk, V. H., Zubets', M. V., Yurchyshyn, V. V. (2005). Suchasna ahrarna polityka: problemni aspekty. Kyiv: Ahrarna nauka [in Ukrainian].

4. Arkhynenko, I. (2012). “Ahrarnyj sektor ekonomiky” ta “derzhavna ahrarna polityka” iak naukovi poniattia u strukturi svitohliadu sub'iektiv derzhavnoho upravlinnia/. *Derzhava i rynek*. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/3/03.pdf> [in Ukrainian].

5. Bojko, Ye. I., Zaluts'kyj, I. R., Prytula, Kh. M., Krupin, V. Ye., Vazhyns'kyj, F. A. (2011). Rozvytok sil's'kykh terytorij (stan, problemy, perspektyvy); NAN Ukrainy, In-t rehion. doslidzh. Lviv [in Ukrainian].

6. Bondar, S. I. (2005). Rozvytok sotsial'noi infrastruktury sela v rynkovykh umovakh.

Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

7. Honcharuk, N. T., Ser'ohin, S. M. (2003). Kadry ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy: formuvannya i rozvytok. Dnipropetrovsk: DRIDU UADU [in Ukrainian].

8. Dombrovs'kyj, S. F., Taranenko, L. S. (2010). Derzhavne upravlinnia sil's'kym hospodarstvom v Ukraini (pravovi aspekty). Khmel'nytskyi: Vyd-vo Khmel'nytsk. un-tu upr. ta prava [in Ukrainian].

9. Pro osnovni zasady derzhavnoi ahrarnoi polityky na period do 2015 roku: Zakon Ukrainy vid 18.10.2005 r. № 2982-IV. (2005). *Holos Ukrainy*, 16 lystop.

10. Ihnatenko, M. M. (2010). Ukrain's'ke selo: sotsial'no-ekonomichni zminy (1991–2008 rr.). *Extended abstract of Doctor's thesis.* Pereiaslav-Khmel'nyts [in Ukrainian].

11. Lypchuk, N. V. (2007). Peredumovy rozvytku ahroturyzmu. *Visnik L'viv. derzh. ahrar. un-tu: Ekonomika APK*, 14 (1), 129–132 [in Ukrainian].

12. Lisovyj, A. V. (2009). Derzhavne rehuliuвання rozvytku sil's'kykh terytorij: teoriia, metodolohiia, praktyka. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Kyiv. [in Ukrainian].

13. Pavlov, O. I. (2009). Sil's'ki terytorii Ukrainy: funktsional'no-upravlins'ka model'. Odesa: Astroprynt [in Ukrainian].

14. Popova, O. (2009). Stalyj rozvytok ahrosfery Ukrainy: polityka i mekhanizmy. Kyiv [in Ukrainian].

15. Prokopa, I. (2007). Sil's'ki terytorii Ukrainy: doslidzhennia i rehuliuвання rozvytku. *Ekonomika Ukrainy*, 6, 50–59 [in Ukrainian].

16. Suraj, I. (2003). Poniattia derzhavnoho upravlinnia ahrarnym sektorom ekonomiky Ukrainy. *Zbirnyk nauk. pr. NADU, issue 2*, 259–270 [in Ukrainian].

17. Ulianchenko, Yu. O. (2011). Formuvannya klasteriv yak zasib staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 4 (35), 1–7 [in Ukrainian].

18. Ulianchenko, Yu. O. (2010). Metodologichni zasady formuvannya klasternoyi polityky v umovax globalizaciyi. *Derzhavne budivnyctvo*, 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua> [in Ukrainian].

19. Ulianchenko, Yu. O. (2010). Konceptualni pidxody do derzhavnogo regulyuvannya rozvytku klasteriv. *Aktualni problemy derzhavnogo upravlinnya*, 2 (38), 190–197 [in Ukrainian].

20. Cheremisina, S. H. Teoretychni aspekty rozvytku sil's'kohospodars'kykh pidprijemstv i sil's'kykh terytorij. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/57083/5/Cheremisina_development1.pdf [in Ukrainian].

Ulyanchenko Y. A.,

*Doctor of Public Administration, Associate Professor of the Department of Economic Policy,
KRI NAPA, Kharkiv*

ORCID 0000-0002-5192-6140;

Yefanov V. A.,

*PhD in Economic's, Associate Professor, Department of Logistics and Production Management,
SNAU, Sumy*

ORCID 0000-0002-5192-6140;

Baga L. G.,

*PhD in Economic's, Associate Professor, Department of Economic Theory,
V. V. Dokuchaev Kharkiv National Agrarian University, Kharkiv*

ORCID 0000-0001-5574-2931

Structural studies of the agrarian sector in the context of the concept of sustainable development

An analysis of the evolution of the concept of the agrarian sector was made and an assessment of the specificity of its functioning within the framework of the concept of sustainable development was conducted. Various approaches to the evaluation of the structure of the agrarian sector of the economy are presented. The relationship between the concepts of "agrarian sector of

the economy” and “rural territories” is evaluated. It is determined that they complement each other by the fact that the agrarian sector of the economy is spatially located mainly in rural areas. The idea of multifunctional development of agriculture in the context of the evolution of rural areas has been developed. Perspectives of formation of sustainable development of agrarian sector from the point of view of creation of sustainable conditions of existence of rural territories are considered.

The main trends in the field of agriculture and agricultural production are set by the EU member states. A joint agrarian policy (CAP) is being undertaken to combine efforts to overcome common problems. In view of the resolution of pressing issues, the document “A Common Agrarian Policy for 2020: Food, Natural Resources and Territorial Changes – Challenges of the Future”, published by the European Commission in November 2010, is important. According to this document, the objectives of the CAP until 2020 are: viable food production; sustainable management of natural resources and the fight against climate change; balanced territorial development.

It has historically been understood that agriculture refers only to production associated with the use of land and animals. However, the situation has changed. In rural areas, in rural settlements, there is a sufficiently complex infrastructure with electricity networks, roads, communal services, and the like. There are construction and other enterprises and organizations.

It is necessary to rethink some of the existing concepts and terms. In our opinion, agriculture should understand also all spheres of production that operate in rural areas. The farm, which involves the use of land and animals, is agrarian production. The increase in production is due to solvent demand, and it is known that it does not have the properties of constant growth. The nomenclature of agrarian production is changing rather insignificantly.

If we introduce the broader concept of agriculture, then the concept “Sustainable development of agriculture” is unlikely to be different from the concept “Sustainable development of rural areas”. Since under the sustainable development of any economic entity, the totality of economic entities, we understand their economic and technical development, it is worthwhile to abandon the use of the phrase “sustainable development of agriculture”. Sustainability of agrarian production in a visible time interval can be seen only in increasing its efficiency.

Key words: agriculture; agricultural sector; sustainability of development; efficiency; agrarian policy; Local Government; РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ country territories.

Надійшла до редколегії 18.04.2019 р.